

Seminární úkol č. 7-11

Přirozené právo versus pozitivní právo

V přednášce budeme věnovat pozornost pokusům o překonání právního formalismu:

- a) Co je právní formalismus?*
- b) Radbruchova formula a její kritika*

Úkol č. 1

Co je formalismus? Pokuste se popsat formalismus jako způsob myšlení a jednání.

Úkol č. 2

Přečtěte si následující Hartovo vyjádření a pokuste se vysvětlit, co kritizuje.

„... říká se, že omyl formalismu spočívá v tom, že soudy nadměrně používají logiku... Ale jak by mohl soudce tím, že je formalista, nadměrně používat logiku? Je jasné, že podstata tohoto omylu spočívá v tom, že se nějaký obecný termín vykládá způsobem, který je slepý ke společenským hodnotám a důsledkům (nebo který je nějak jinak stupidní či snad jenom neoblíbený svými kritiky). Ale logika pro termíny nepředepisuje nějakou interpretaci. Logika nám pouze hypoteticky říká, že pokud budeš nějak interpretovat určitý termín, pak z toho budou vyplývat určité důsledky.“

Viz k tomu Hart. H.L.A. Positivism and the Separation of Law and Morals, s. 77

Úkol č. 3

Příklad přepjatého formalismu:

Příklad Ústavní stížnosti z roku 1996;

ÚS posuzoval případ, kdy v přihlášce k registraci měli všichni kandidáti do Senátu vyplnit rovněž rodné číslo. Toto číslo obsahuje datum narození a tři další číslice pro osoby narozené do roku 1954, resp. čtyři narozené po roku 1954.

První ze stěžovatelů měl vyplnit tři číslice, ale nenapsal poslední nulu. Druhý měl uvést také tři čísla-347, ale ve formuláři před ně napsal nulu 0347, protože tam byly čtyři místa. Z tohoto a jen z tohoto důvodu byla odmítnutá kandidatura obou kandidátů, nejdříve Ústřední volební komisí a pak i Nejvyšším soudem

Úkol č. 4

Další příklad formalismu v judiciální praxi:

Případ z roku 1996 z Hradce Králové- dva členové hnutí skinheads vyhrožovali čtyřem rómským mladíkům ve vlaku zabitím a vyhozením z vlaku, jednoho fyzicky napadli... Zdůvodnění rozsudku patří dodnes k nejkurioznějším rozhodnutím:

Soudce neuznal pachatele vinnými s tímto odůvodněním „je třeba rozlišovat tři velké rasové skupiny, a to indoevropskou, negroaustralskou a mongolskou, přičemž občané rómského původu stejně jako občané české národnosti jsou příslušníky téže indoevropské rasy, a nelze tedy postihovat jako rasově motivované jednání násilné útoky ze strany pachatelů, kteří jsou jedné rasy.“

Úkol č. 5.

Německý právní filosof G. Radbruch navrhuje řešit konflikt mezi pozitivním a přirozeným právem následujícím způsobem:

"Konflikt mezi spravedlností a právní jistotou patrně lze řešit jen tak, že pozitivní právo, zajišťované předpisy a mocí, má přednost i tehdy, pokud je obsahově nespravedlivé a neúčelné, vyjma toho, jestliže rozpor mezi pozitivním zákonem a spravedlností dosáhne tak nesnesitelné míry, že zákon musí jako "nenáležitě právo" spravedlnosti ustoupit."

Tento přístup je označen jako tzv. „Radbruchova formule“.
V semináři budeme diskutovat o jejích jednotlivých částech